

zolang niet meer bekend is over de omvang en de aard van de risico's.⁴

LITERATUUR

- ¹ Lind T, Hytten FE. The excretion of glucose during normal pregnancy. *J Obstet Gynaecol Br Commonw* 1972; 79: 961-5.
- ² Que DG, Landman H, Huisjes HJ, Fidler V. De ontbijttest, een eenvoudige methode ter opsporing van diabetes mellitus bij zwangere. *Ned Tijdschr Geneesk* 1983; 127: 412-6.
- ³ Lind T, McDougall AN. Antenatal screening for diabetes mellitus by random blood glucose sampling. *Br J Obstet Gynaecol* 1981; 88: 346-51.
- ⁴ Jarrett RJ. Diabetes mellitus and gestational diabetes. In: Wald NJ, ed. *Antenatal and neonatal screening*. Oxford: Oxford University Press, 1984: 382-95.

H. J. HUISJES

Groningen, mei 1986

In principe zijn collega Huisjes en ik het eens. De verantwoordelijkheid inzake de beslissing dat glucosurie niet op diabetes mellitus berust, ligt echter bij de eerstelijns-geneeskunde. Daar de niere drempel voor glucose mede afhankelijk is van het bestaan van al dan niet gestoorde nierfunctie, moet deze beslissing genomen worden op grond van één of meer bloedsuikerbepalingen. Of volstaan kan worden met één bloedsuikerbepaling, of dat een belastingstest moet worden gedaan, is arbitrair.

H. DOORENBOS

Groningen, juni 1986

Onaangename lichaamsgeuren. I. Hyperhidrosis

De auteurs De Ru en Van Spronsen (1986; 862-4) noemen als therapie bij hyperhidrosis de preparaten antizweetstrooipoeder FNA en antizweetvloeistof FNA. Indien deze onvoldoende baat brengen, zou een oplossing van 20% aluminiumchloridehexahydrate in 99% v/v methylalcohol kunnen worden aangewend. Gaarne een kanttekening hierbij. Er moet worden verondersteld dat de auteurs ethylalcohol 99% v/v bedoelen waar zij methylalcohol 99% v/v schrijven. In het *Formularium der Nederlandse Apothekers* is een dergelijke oplossing opgenomen onder de naam Spiritueuze aluminiumchloride-oplossing 20%. De FNA-oplossing echter is vanuit farmaceutisch oogpunt met het oplosmiddel geketoneerde alcohol 95% v/v bereid. In een onderzoek van Scholes et al. bleek het gebruik van een oplossing in alcohol ketonatus 95% v/v even effectief te zijn als een oplossing in alcohol 99% v/v.¹ Met de drie FNA-preparaten heeft de arts dus de beschikking over een adequaat arsenaal van antitranspiratiemiddelen.

LITERATUUR

- ¹ Scholes KT, Crow KD, Ellis JP, et al. Axillary hyperhidrosis treated with alcoholic solution of aluminium chloride hexhydrate. *Br Med J* 1978; ii: 84-5.

P. H. A. M. KLOEG

's-Gravenhage, mei 1986
Laboratorium der Nederlandse Apothekers

Hartelijk dank voor uw reactie op ons artikel. Het door u aangehaalde artikel van Scholes et al., beschrijft inderdaad dat met het gebruik van alcohol ketonatus 95% v/v in plaats van absolute alcohol als oplosmiddel de preliminaire resultaten hetzelfde lijken. Het kostenbesparend aspect is de reden dat zij tot deze wijziging van de oorspronkelijke methode van Shelley overgingen.¹ Dezelfde kostenbesparing bepleit de door ons aangehaalde Grice,² door methylalcohol 99% als oplosmiddel te

gebruiken, hetgeen volgens deze auteur uitstekende resultaten geeft en in Engeland 35% goedkoper is dan ethylalcohol. De bereidingswijze is identiek aan die genoemd door Scholes et al., alleen wordt het mengsel continu magnetisch gemengd. Commerciële preparaten in Engeland zouden Anhydrol Forte en Drysol zijn. Het spreekt vanzelf dat, als er in Nederland preparaten met dezelfde werking aanwezig zijn zoals de heer Kloeg vermeldt, wij blij zijn met genoemde aanvulling.

LITERATUUR

- ¹ Shelley WB. *Consultations in Dermatology II*. Philadelphia: Saunders, 1974: 259.
- ² Grice K. *Special symposium of dermatological therapy*. *Clin Exp Dermatol* 1982; 7: 183-8.

V. J. DE RU

R. VAN SPRONSEN

Rijswijk, juni 1986

De ziekte van Hodgkin bij kinderen; behandelingsresultaten met of zonder radiotherapie

In zijn recente artikel (1986; 865-8) maakt collega Behrendt twee gedachtenfouten, die zijn conclusies over de misbaarheid van bestraling aanvechtbaar maken.

Ten eerste stelt hij op grond van de gelijke recidiefvrije overleving in de groepen chemotherapie alléén (16 kinderen met klein tumorvolume) en chemotherapie met radiotherapie (14 kinderen met groot tumorvolume), dat het onwaarschijnlijk is dat aanvullende bestraling een therapeutische bijdrage heeft geleverd. In dit niet-gerandomiseerde onderzoek is deze conclusie volstrekt ongegrond. Met hetzelfde recht zou kunnen worden gesteld dat dóór de radiotherapie de overleving van de prognostisch slechte groep (met 'tumorbulk') even goed is geworden als die van de prognostisch goede groep. Ook dit is namelijk niet te bewijzen. Slechts grote gerandomiseerde onderzoeken met honderden patiënten, zoals die al 20 jaar in de European Organization for Research on Treatment of Cancer (EORTC) geschieden, kunnen dit soort vragen beantwoorden.

Ten tweede wordt bestraling bij kinderen in een kwaad daglicht gesteld door bijwerkingen als hypothyreoïdie, onvruchtbaarheid en secundaire tumoren ten tonele te voeren. Bij de hier gebruikte 'involved field'-bestraling zullen de schildklier zelden, de gonaden bij meisjes zelden en de gonaden bij jongens nooit bestraald worden. Een vergelijking met de bijwerkingen van kuren met chloormethine (Mitoxine), vincristine (Oncovin), procarbazine en prednisolon (MOPP), namelijk blijvende onvruchtbaarheid bij jongens en méér kans op secundaire tumoren dan bij bestraling, doet denken aan het spreekwoord van de splinter en de balk.

E. M. NOORDIJK

Leiden, mei 1986

Collega Noordijk heeft gelezen wat niet werd geschreven. Mijn conclusie over de misbaarheid van radiotherapie bij kinderen met de ziekte van Hodgkin is uiteraard aanvechtbaar, maar zeker niet op grond van de veronderstelde gedachtenfouten. De aanvechtbaarheid ontstaat vooral door het geringe aantal patiënten, een 'handicap' waarmee men in de kinderoncologie heeft leren leven. Hiertegenover staat het gemak waarmee men binnen luttele jaren in EORTC-verband de resultaten van honderden volwassen patiënten met de ziekte van Hodgkin kan analyseren.

Wat betreft de eerste tegenwerping: simplificerend bestonden beide therapiegroepen uit kinderen met een klierdiameter